

Innhold

Forord	9
Innledning	11
Mål	11
Organisering av innholdet	12
Faglige forkunnskaper og supplement.	13
DEL I INTRODUKSJON	15
Kapittel 1 Rådgivning	17
Rådgivning som hjelp til selvhjelp	17
Rådgiverens arbeidsverktøy	19
Rådgivningens relevans for pedagogikk, psykologi, helse- og sosialfag	19
Tverrfaglig rådgivnings samarbeid	21
Kapittel 2 Forskjellige rådgivningsformer og valgmuligheter ..	22
Fagfeltet rådgivning: Fra å gi råd til å etablere en profesjon ..	22
Rådgivningsbegrepet	23
Fokusering i rådgivningen	26
Rådgivning som en mangfoldig virksomhet	28
Variasjon i rådgivningsarbeidet	32
Teoretisk vektlegging: Fokusering på utviklingsfremmende rådgivningsprosess	34
Hovedutfordringer ved rådgivningsarbeid	37
Oppsummering av mulighetene ved rådgivning	38

DEL II RAMMER OG PLATTFORM I RÅDGIVNING	41
Kapittel 3 Rådgivningsprosessen	43
Robert Carkhuffs problemløsningsmodell	43
Gerald Egans rådgivningsmodell	45
Rådgivning som innovativt arbeid og en løsningsfokustert prosess	47
Kommunikative ferdigheter i forhold til fasene i rådgivnings- forløpet	48
Prosessens tidsdimensjon	51
Kapittel 4 Etikk og profesjonell plattform	54
Hvorfor etikk er et viktig tema innen rådgivning	56
Kategorisering av uetisk rådgivningsarbeid	57
Bevissthetens betydning	58
Roller	60
DEL III RÅDGIVERENS KOMMUNIKATIVE EGENSKAPER	63
Kapittel 5 Grunnleggende holdninger og selvinnsikt	65
Kongruens	66
Ubetinget positiv aktelse	67
Empati	69
Ydmykhet, dempet entusiasme og anerkjennelse	72
Forbindelser mellom hjelperens holdninger og handlinger	74
Kapittel 6 Oppmerksomhetsferdigheter	77
Forberedelse for oppmerksomhet	79
Oppmerksomhet i forhold til rådsøkere	80
Observasjon	81
Lytting	82
Barnesamtalen	83
Oppmerksomhet ved systemrettet rådgivning	85
Kapittel 7 Responsferdigheter	88
Responsformer	90
Systemrettet kartlegging	101

Kapittel 8 Personliggjøringsferdigheter	106
Steg innen personliggjøring	110
Personliggjøringsferdigheter	114
Systemrettet arbeid og personliggjøring	119
Kapittel 9 Igangsettingsferdigheter	125
Løsninger og måldefinisjoner	128
Å analysere alternative tiltak	131
Handlingsprogram	134
Evaluering av rådgivningsprosessen	135
Barnesamtalen og igangsetting av handling	138
Igangsetting av handling ved systemrettet arbeid	139
Kapittel 10 Oppsummering og oversikt	143
Ekstra resultat av rådgivning	143
Rådgivning er mer enn kommunikative ferdigheter	145
Rådgivningsprosessen er mer enn en modell	145
Rådgivningsprosessens gang	146
DEL IV REFLEKSJONSOPPGAVER OG PRAKTISKE TRENINGSOPPGAVER	149
Kapittel 11 Veiledning til egenutvikling	151
Hvordan arbeide med egenutvikling	152
Veilederes oppgaver og utfordringer	152
Individuelt arbeid	154
Gruppearbeid og gruppemøter	156
Kapittel 12 Praktiske øvelser og oppgaver	162
Gruppemøte 1: Å lage en plattform for gruppearbeidet (jf. kapittel 1)	163
Gruppemøte 2: Rådgivningsmodellen blir belyst gjennom et kasus (jf. kapittel 2 og 3)	164
Gruppemøte 3: Komparativ analyse av forskjellige rådgivningsmodeller (jf. kapittel 2 og 3)	164
Gruppemøte 4: Ethiske prinsipper innen rådgivning (jf. kapittel 4)	166

Innhold

Gruppemøte 5: Grunnleggende holdninger og selvinnsikt (jf. kapittel 5)	169
Gruppemøte 6–10: Trening av rådgivningsferdigheter som er basert på kasusbasert rollespill (jf. kapittel 6–9)	170
Gruppemøte 11: Refleksjon over eget ståsted innen rådgivning (jf. kapittel 10)	178
Individuell skriftlig oppgave: Analyse av eget ståsted og utvikling innen rådgivning.	179
Referanser	181
Stikkord	185

Forord

Gjennom min praksis som rådgiver, konsulent og veileder har jeg erfart at de fleste mennesker trenger profesjonell hjelp en eller flere ganger i løpet av livet. For noen er dette viktig for å fremme egen fungering og trivsel, for andre er det å kunne støtte sine barns, elevers eller medarbeideres læringsprosesser og livskvalitet. Kvaliteten på hjelpen et menneske får, er vesentlig for dets muligheter til å møte og løse livets forskjellige utfordringer. Derfor finner jeg det viktig å arbeide for at vi som er i de menneskehjelpende profesjonene, gjør vårt ytterste for dem som søker vår hjelp. Det verktøyet vi har for å gi slik hjelp, er oss selv, vår viten, våre grunnleggende holdninger og kommunikative ferdigheter. Disse ferdighetene må utvikles og vedlikeholdes. Min erfaring fra veiledning av fagpersoner og undervisning av studenter har vist at en slik ferdighetsutviklende prosess absolutt er mulig, men den krever både refleksjon over og oppbygging av de holdningene, egenskapene og kommunikative ferdighetene som synes å fremme en konstruktiv rådgivningsprosess. Mitt håp er at denne boken vil bidra til å fremme en slik vekstprosess hos dem som leser den.

Boken presenterer en oversikt over rådgivningsprosessen og det verktøyet alle rådgivere bør ha. I tillegg har den et studieopplegg som gjør det mulig for leseren å relatere det aktuelle teoristoffet til sin praktiske virkelighet gjennom egentrening og selvrefleksjon. Boken henvender seg til studenter, praktiserende rådgivere i barnehage, grunnskole, videregående skole og innen ungdomsarbeid, til den pedagogisk-psykologiske tjenesten (PPT) og barnevernstjenesten, til habiliteringsteam og fagteam som ønsker videreutdanning og faglig fornyelse.

Egen erfaringsbakgrunn fra PP-tjeneste i barnehager og skoler, behandlingshjem for unge narkomane, kommunalt ungdomsarbeid, veiledning av grupper i bydeler, ressursentre og helsestasjoner samt forskning og undervisning danner basis for bokens innhold. Jeg fokuserer på arbeidet med å fremme mestring og vekst, helse og styrke hos dem som søker hjelp

gjennom genuine møter innenfor en profesjonell rådgivningsramme. Slike møter ser jeg på som et samarbeid i søken etter muligheter og løsninger.

Arbeidet med dette bokprosjektet begynte i 1984 med mitt første kurs i rådgivning for studenter på siste semester av embetsstudiet ved Statens spesiallærerhøgskole. Gjennom årene har stoffet gjennomgått mye bearbeidelse, men betydningen av de gode møtene mellom råde søkeren og rådgiveren står fremdeles svært sentralt for meg. Denne utgivelsen er imidlertid utvidet ved en sterkere vektlegging av nyere forskning innen positiv psykologi og pedagogikk, etikk, «awareness», «coaching», barnesamtalen og igangsetting av vekstprosesser. Prinsippet om å legge best mulig til rette for at mennesker, uansett alder og behov, som søker hjelp opplever en positiv utviklingsprosess er et etisk imperativ for meg. Måten dette sikres på innebærer både kunnskap og kompetanse.

Mine erfaringer og refleksjoner er samlet i denne boken ved hjelp fra gode kolleger, Karin og Oddbjørn Fure, Edvard Befring, Nils Breilid og Heidi Mjelve og inspirasjon fra mine kloke barn og ivrige studenter. Til alle mine hjelpere sier jeg tusen takk.

Snarøya, mai 2014

Liv M. Lassen